

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
SPOR YÖNETİCİLİĞİ
BÖLÜMÜ

ÖĞRETİM ELEMANLARI İÇİN
BELİRTKE TABLOSU
HAZIRLAMA SÜRECİ
KILAVUZU

SPOR YÖNETİCİLİĞİ BÖLÜMÜ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME KOMİSYONU

2026

ÖNSÖZ

Belirtke tablosu, eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamalarının niteliğini artıran, planlama ve yansıtma süreçlerine destek veren kritik bir araçtır. Derse ilişkin öğrenme kazanımlarının, konu başlıklarının, soru türlerinin ve zorluk düzeylerinin önceden belirlenmesi sayesinde, öğrencilerin hangi amaçlarla nasıl değerlendirileceği konusunda şeffaflık sağlanmaktadır. Öğretim elemanı açısından, dersin tüm bileşenlerinin denetim altında tutulmasını kolaylaştıran belirtke tablosu, öğrencilere de rehberlik sunarak onların daha bilinçli şekilde derslere hazırlanmalarına katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda belirtke tablosu, kurum içi standartların oluşmasına yardımcı olmakta, programların hedefleriyle uygun ölçme süreçlerinin uyuşup veya uyuşmadığını tablo aracılığıyla ortaya koymaktadır. Böylece gerekli revizyonları yaparak dersin kalitesini sürekli iyileştirebilmektedir. Bu süreçte, belirtke tablosunun dinamik bir araç olduğu, uygulamalar ve geribildirimlerle düzenli olarak güncellenebilmesi gerektiği unutulmamalıdır. Eğitim sisteminin genelinde kaliteyi artırmayı amaçlayan her yaklaşımda, belirtke tablosu gibi yapılandırılmış ölçme planlama araçları önemli bir yer tutmaktadır. Bu yönü ile bu kılavuz, öğretim elemanlarına destek olabilmek adına hazırlanmıştır. Katkı sunması temennisiyle...

GİRİŞ

Ölçme ve Değerlendirme Koordinatörlüğü tarafından hazırlanan bu kılavuz, akademik değerlendirme süreçlerinde şeffaflığı ve dengeli bir şekilde ders içeriklerinin değerlendirilmesini sağlamak için bir rehber olarak hazırlanmıştır. Belirtke tablosu dersin müfredatı ve ölçme aracı arasındaki uyumu göstermek üzere kapsamın geçerliğini sağlamak için tasarlanmıştır. Belirtke tabloları ile öğrenci başarısının çok yönlü ve geçerli bir şekilde değerlendirilebilmesi sağlanması amaçlanmaktadır. Böylece öğrenme sürecinde dersin hedeflerine uygun olarak müfredattaki konuların sistem dışı bırakılması önlenmiş olacaktır.

Bu kılavuzda belirtke tablosunun, dersin genel amaçlarını ve özel kazanımlarını sistematik biçimde sınıflandırarak ölçme sürecindeki şeffaflık durumları vurgulanmaktadır. Belirtke tablosunda, her bir öğrenme kazanımının hangi tür davranışları içerdiği, hangi düzeyde (örneğin Bloom'un taksonomisi: Bilgi, Anlama, Uygulama, Analiz, Değerlendirme ve Yaratma) ele alındığı ve bu kazanımları ölçmek için kullanılacak soru veya etkinliklerin sayısı ve türü dikkatle yerleştirilmektedir. Böylece öğrenciler, kendilerinden beklenen yeterliklerin neler olduğunu önceden bilir, öğretim elemanları ise ölçme aracı ile program hedefleri arasındaki uyum düzeyini görerek gerekli düzenlemeleri yapabilirler.

Eğitimde kaliteyi artırma yolunda önemli bir adım olan bu kılavuzun, öğretim elemanlarına rehberlik edeceğine ve yükseköğretimdeki akademik standartların güçlendirilmesine katkı sağlayacağı ve paydaşlara kapsamlı bir rehber sunacağı düşünülmektedir.

BELİRTKE TABLOSU TANITIMI

BELİRTKE TABLOSU NEDİR?

Belirtke tablosu, eğitim ve öğretim süreçlerinde kullanılan ölçme ve değerlendirme araçlarının kapsam ve kapsam geçerliğini düzenli bir biçimde kontrol etmeyi amaçlayan, planlayıcı nitelikte bir tablodur. Başka bir deyişle, eğitimcilerin, belirli bir ders ya da öğrenme etkinliğinde hedefledikleri kazanımları ne ölçüde ve hangi araçlarla ölçeceklerini ortaya koyan sistematik bir şablon olarak adlandırılmaktadır. Temelinde, dersin kapsamı, öğrenme kazanımları, bu kazanımlara uygun soruların yer alması amaçlanmaktadır. Belirtke tablosu yardımıyla dersin kazanımları veya konularına yönelik olarak soruların türleri ve sayıları, zorluk düzeyleri ve değerlendirme stratejileri belirlenebilmektedir. Belirtke tablosu, öğretim elemanlarına kılavuzluk etmekte olup dersin sonunda uygulanacak herhangi bir sınavın veya değerlendirme etkinliğinin öğrencilerin gerçek öğrenme durumlarını yansıtması hedeflemektedir.

BELİRTKE TABLOSUNUN KURAMSAL ARKA PLANI

Belirtke tablosu, temel olarak eğitimde ölçme ve değerlendirme alanındaki geçerlik, güvenirlik ve kullanılabilirlik gibi niteliklerin ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Bu niteliklerden özellikle kapsam geçerliği, ölçme aracının hedeflenen tüm öğrenme kazanımlarını temsil etmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Kapsam geçerliği sağlamak için, öncelikle hangi kazanımların ölçüleceğinin açıkça tanımlanması ve bu kazanımları temsil edecek soru veya etkinliklerin planlanması gerekmektedir. Bu fikir, Bloom (1956) tarafından geliştirilen ve bilişsel alanı 6 düzeyde (Bilgi, Anlama, Uygulama, Analiz, Değerlendirme, Yaratma) ele alan taksonominin uygulanmasıyla netlik kazanmıştır. Bir başka kuramsal çerçeve ise Anderson ve Krathwohl (2001) tarafından yeniden gözden geçirilerek, öğrenme çıktılarına yönelik çağdaş yaklaşımları da içerecek biçimde güncellenmiştir.

Bilişsel taksonominin eğitimdeki yeri, öğretim programlarının hedeflerinin daha spesifik biçimde formüle edilmesine olanak tanımıştır. Ancak yalnızca hedefleri belirlemek, ölçme sürecinde yeterli değildir. Çünkü hedeflerin gerçekten ölçülebilir olması ve öğrencilerin bu hedeflere ne kadar ulaştığının saptanabilmesi gerekmektedir. Dolayısı ile belirtke tablosu, bu noktada, her bir öğrenme kazanımının veya hedefin hangi tür sorularla, hangi sayıda ve hangi düzeyde ölçüleceğini ortaya çıkarmaktadır. Bu yaklaşım, öğretim elemanlarının, öğrenme kazanımları ile ölçme soruları arasındaki bağlantıyı görmesini ve ilgili planlamaları dersin başında yapmasına olanak sağlamaktadır.

BELİRTKE TABLOSUNUN TEMEL UNSURLARI

Belirtke tablosu genel hatlarıyla şu temel unsurları içerir:

1. Öğrenme Kazanımları / Amaçlar: Bu kısımda dersin veya ünite/konunun neyi hedeflediği açıkça belirtilir. Kazanımlar, öğrencinin derse katılımı sonucunda elde etmesi beklenen bilgi, beceri ve tutumları ifade etmektedir.

2. Konu/Kapsam Alanları: Dersin veya değerlendirmenin kapsamına giren ana konu başlıkları sıralanır. Hangi konu veya alt konuların ne oranda değerlendirmeye tâbi tutulacağı bu bölümde gösterilmektedir.

3. Taksonomik Düzey: Soruların hangi bilişsel düzeyde (örneğin bilgi, anlama, uygulama, analiz, değerlendirme, yaratma) tasarlanacağı belirtilir. Bu sayede dersin yalnızca düşük düzey

bilişsel becerilere mi (örneğin ezber, hatırlama), yoksa yüksek düzey bilişsel becerilere mi (örneğin yorumlama, eleştirel düşünme) hitap ettiği planlanmaktadır.

4. Soru Türü ve Sayısı: Her kazanıma karşılık gelecek şekilde, testin veya sınavın kaç sorudan oluşacağı, bu soruların çoktan seçmeli mi, açık uçlu mu, proje bazlı mı, performans görevi mi gibi türlerinin neler olduğu belirlenir. Soruların zorluk derecesi de bu tabloda verilebilir.

5. Ağırlık (Yüzdelik Oran): Her konu veya kazanımın sınavdaki ya da değerlendirme aracındaki payı yüzdelik olarak belirlenir. Örneğin, bazı temel konulara yüzde 20, uygulama düzeyine yüzde 30, analiz düzeyine yüzde 25 gibi ağırlıklar atanabilir.

Belirtke tablosunun en kritik özelliği, hedeflenen kazanımlar ile ölçme aracındaki soru veya etkinliklerin doğrudan ilişkilendirilmesidir. Böylece öğretim elemanı, sordukları soruların hangi kazanımı ölçtüğünü detaylı olarak görmektedir. Bu durumda öğretimin planlamasında ve değerlendirilmesinde rehber işlevi görmektedir.

BELİRTKE TABLOSU HAZIRLAMA SÜRECİ

Belirtke tablosu hazırlama süreci, genellikle şu aşamalardan oluşur:

1. Kazanımların Netleştirilmesi: Öncelikle, dersin veya konunun amaçları belirlenir.

Öğrenme kazanımlarının “öğrenci merkezli” ifadelerle formüle edilmesi önemlidir.

Örneğin,

“Öğrenci, spor işletmeciliği kavramlarını tanımlayabilir.”

“Spor işletmeciliği kavramlarını günlük hayatta karşılaştığı örneklerle ilişkilendirebilir” gibi bir kazanım yazılabilir.

2. Konu Alanlarının ve Taksonomik Düzeylerin Belirlenmesi: Kazanımlarla ilişki kuracak olan konu başlıkları tanımlanır. Ardından, bu kazanımları hangi bilişsel düzeyde ölçmenin hedeflendiği ortaya konur. Bilgi ve anlama düzeyinde kalmak yerine, analiz ve sentez düzeyinde sorular hazırlanmak isteniyorsa, bu durum tabloda belirtilir.

3. Soru Türlerinin ve Sayısının Planlanması: Her kazanımı değerlendirmek için kaç soru veya etkinlik kullanılacağı belirlenir. Çoktan seçmeli, klasik, açık uçlu, proje, performans görevi gibi soru türleri arasından hangilerinin seçileceği saptanır. Burada önemli olan, öğrenme kazanımının doğasına uygun olan soru türünü seçmektir.

Örneğin, yaratıcılığı ölçmek isteyen bir öğretim elemanı sadece çoktan seçmeli sorularla yetinmeyebilir.

4. Ağırlıkların ve Sürenin Düzenlenmesi: Hangi konunun hangi oranda yer alacağı ve bu kısma ne kadar zaman ayrılacağı gibi faktörler belirlenir. Böylece öğrenciler, en önemli konulara ve becerilere daha fazla odaklanabilir.

5. Son Kontrol ve Geri Bildirim: Taslak halindeki belirtke tablosu, genellikle ölçme ve değerlendirme koordinatörü, program geliştirme uzmanı veya diğer akademik paydaşlar tarafından gözden geçirilir. Bu aşamada, tablonun gerçekten hedeflerle örtüşüp örtüşmediği, gereğinden fazla veya yetersiz soru atanmamış olup olmadığı değerlendirilir.

BELİRTKE TABLOSUNUN KULLANIM AMAÇLARI

Belirtke tablosu, eğitim sürecinde birçok amaca hizmet eder:

1. Kapsam Geçerliği Sağlamak: Ölçme aracının hedeflenen tüm öğrenme kazanımlarını temsil eder.

2. Planlama ve Organizasyon: Dersin başında hazırlanan bir belirtke tablosu, konuların işlenişi ve sınavların hazırlanması sürecinde yol oynar. Böylece konulara ayrılan süre ve kazanımların önemleri tablo ile gözlemlenebilir.

3. Şeffaflık ve Adalet: Öğrenciler, değerlendirmede hangi konu ve kazanımların ne oranda ve nasıl ölçüleceğini önceden görebilir. Böylece öğrencilerin yoğunlaşması gereken çalışmalar konusunda sınırlar görünür halde verilmiş olur.

4. Süreklilik ve Geri Bildirim: Sınav sonrası analizlerde, hangi konu veya kazanımlarda daha fazla sorun yaşandığı hakkında bilgi edinilebilir. Süreç içerisinde tabloya göre düşük düzeyde kalması beklenen bir soru grubunda öğrenciler çok fazla zorlanıyorsa, kazanım ifadesinde veya öğretim yönteminde bir sorun olduğu düşünülebilir. Böylece müfredat güncelleme konusunda süreç başlatılabilir.

5. Kurum İçi ve Kurum Dışı Kalite Güvencesi: Kurumsal ölçme ve değerlendirme politikaları için belirli standartların ve akreditasyonun gerekliliklerine göre düzenlemelere imkân verir. Belirtke tablosu, dersin bu standartlara uygunluğunu belgelemede önemli bir kaynak oluşturur.

BELİRTKE TABLOSU KULLANIMININ EĞİTİM SİSTEMİNE KATKILARI

Öğrenci Merkezli Eğitim ve Motivasyon

Öğrenci merkezli eğitim, öğrenenin aktif katılımını, kendi öğrenme süreci üzerinde söz sahibi olmasını ve geri bildirim mekanizmalarının güçlendirilmesini gerektirmektedir. Belirtke tablosu, öğrencinin dersin başında veya sınavdan önce, hangi kazanımlardan sorumlu olduğunu, bu kazanımların hangi düzeyde ölçüleceğini ve ne tür sorularla karşılaşabileceğini öğrenmesine olanak tanır. Bu saydamlık, öğrencinin çalışma planını daha stratejik bir şekilde yapmasına yardımcı olur.

Ölçme ve Değerlendirmede Nesnellik ve Adalet

Belirtke tablosunun varlığı, ölçme aracını hazırlayan kişiyle öğrenciler arasındaki ilişkiyi daha profesyonel ve nesnel bir düzeye taşımaktadır. Hazırlayan kişi, soruları “rastgele” veya yalnızca kendi ilgi alanına göre değil, tabloda belirtilen kazanım ve konu dağılımlarına göre tasarlar. Bu da öğrencilere, değerlendirmenin nesnel kriterlere dayandığına dair güvence sağlar. Ayrıca, çok sayıda sorunun belirli bir konuya veya düzeye yoğunlaşması gibi bir dengesizlik tabloya işlenirken fark edilebilir ve gerekli düzenlemeler yapılabilir.

Kurumsal Gelişim ve Akreditasyon

Yükseköğretim kurumlarında kalite güvencesi, büyük ölçüde ölçme ve değerlendirme politikalarının standardizasyonuna dayanmaktadır. Farklı dersler, bölümler veya fakülteler arasında benzer standartların uygulanmasını kolaylaştırır. Böylece kurum içindeki yatay geçişler, ders transferleri veya program revizyonları daha şeffaf ve ölçülebilir bir temele oturur.

UYGULAMADA DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

1. Gerçekçi Hedefler Belirlemek: Öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişim düzeylerine uygun, ölçülebilir ve somut hedefler seçilmelidir. Belirtke tablosu, abartılı veya ölçülemeyecek düzeyde karmaşık hedefleri içerdiğinde işlevsiz olabilir.

2. Dengeli Dağılım Yapmak: Bütün kazanımlar, yeterli sayıda ve uygun düzeyde soruyla yoklanmalıdır. Tek bir ünitenin veya düşük düzey becerilerin aşırı ağırlık kazanması, ölçme sonuçlarının geçerliğini düşürmektedir.

3. Taksonomik Çeşitliliği Sağlamak: Öğrencilerin yalnızca bilgi düzeyini ölçen değil, aynı zamanda analitik, yaratıcılık gerektiren ve üst düzey düşünmeyi değerlendiren soruları da tabloda planlamak gerekir. Bu süreçte özellikle çıktıların da buna yönelik olarak üst düzey bilişse becerileri ölçmesi için tasarlanması gerekmektedir.

4. Geri Bildirime Açık Olmak: Uygulama sonrasında elde edilen sonuçlar, tablonun eksikliklerini veya hatalarını ortaya koyabilir. Bu durumda tabloyu güncellemek ve bir sonraki ölçme sürecinde revize etmek önemlidir.

5. Zaman ve Uygulama Koşullarını Göz Önünde Bulundurmak: Özellikle çok yüksek bilişsel becerileri ölçmek isteyen bir test, kısa süre içerisinde uygulanmak istendiğinde öğrenciyi gereksiz strese sokabilir. Bu nedenle tablo hazırlanırken, sınavın süresi ve mekanik uygulama koşulları da hesaba katılmalıdır.

SINAV BELİRTKE TABLOSU KULLANIM REHBERİ

Bu bölüm, öğretim üyelerinin bir belirtke tablosunu etkin bir şekilde oluşturmalarına rehberlik etmek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda, örnek olarak verilen belirtke tablosunun bölümleri ayrı ayrı açıklanmakta ve her bir adımda nasıl tamamlanması gerektiği anlatılmaktadır.

Belirtke Tablosu Örneği için buraya tıklayınız.

Bu bölümde, belirtilen sınavın hangi derse ait olduğu ve sınavla ilgili temel bilgiler yer almaktadır.

Dersin kodu ve adı: Dersin resmi kodunu ve adını giriniz.

Sınav adı: Arasınav, final veya bütünleme sınavı gibi sınav türünü belirtiniz.

Sınav tarihi: Sınavın gerçekleşeceği tarihi yazınız.

Eğitim-öğretim yılı ve yarıyılı: Sınavın hangi dönemde yapıldığını yazınız.

Adı ve soyadı: Öğretim elemanının tam adı girilmelidir.

Dersin Öğrenme Çıktıları, dersin sonunda öğrencilerin kazanması beklenen bilgi, beceri ve yetkinlikler listelenmelidir.

- Bu bilgileri Bologna Ders Bilgi Paketi'nden alarak yazabilirsiniz.
- Öğrencilerin sınavda hangi becerileri göstermesi bekleniyorsa onlar vurgulanmalıdır.

Haftalık Ders Konuları, dersin içeriğinin haftalara göre nasıl planlandığını gösterir.

- 14 haftalık akademik takvim baz alınarak konular belirtilmelidir.

- Her hafta işlenecek konular açık ve net bir şekilde yazılmalıdır.

Belirtke Tablosunu Oluşturma Adımları

- 1. Dersin öğrenme çıktılarını belirleme:** Ders bilgi paketine göre öğrenme çıktıları listelenir.
- 2. Haftalık ders konularını belirleme:** Dersin hangi haftada hangi konuları kapsadığı belirlenir.
- 3. Soruları veya ölçme aracı kriterlerini belirleme:** Öğrenme çıktılarına göre öğrenciden beklenen bilişsel veya davranışsal düzeylere uygun soru türleri veya ölçme araçları belirlenir. Örneğin üst düzey bir öğrenme çıktısını karşılamak için çoktan seçmeli bir soru kullanmak yerine uzun cevap gerektiren yazılı bir sınav sorusu kullanılabilir. Ölçme aracı olarak rubrik (dereceli puanlama anahtarı) veya derecelendirme ölçeği kullanılacaksa bu araçlarda maddeler olarak verilecek olan ölçütler belirlenir.

Bu süreçte her bir konuya yönelik olarak soruların sorulduğundan veya ölçütün yer aldığından emin olunması gerekmektedir. Özellikle belirtke tablosunun kapsamın amaca ulaştığının gösterilmesi gerekmektedir.

- 4. Soruların/ölçütlerin hangi öğrenme çıktıları ile ilişkili olduğunu işaretleme:** Her bir konuya yönelik olarak tablo üzerinde her sorunun veya ölçütün hangi çıktı ile bağlantılı olduğu işaretlenir.

- 5. Tabloyu kontrol etme:** Kapsam geçerliğini sağlamak adına her hafta işlenmesi gereken konulara yönelik olarak soruların yer alması gerekmektedir. Bu yönü ile her satır için mutlaka soru veya ölçüte yer verilip verilmediği kontrol edilmelidir.

Kısaca, belirtke tablosu, ölçme ve değerlendirme araçlarının kapsam, geçerlik ve güvenirlik açısından daha nitelikli hâle gelmesini sağlayan, eğitim sürecinde planlama ve yansıtma işlevlerine destek veren kapsamlı bir rehberdir.

Katkı sunması temennisiyle.